

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนา
เขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนไทย จังหวัดหนองคาย*

FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY
POTENTIAL TO PROMOTE THE DEVELOPMENT OF SPECIAL
ECONOMIC ZONES IN THE THAI BORDER AREA, NONG KHAI
PROVINCE

พระมหาสมเด็จ อัสสาร¹ และ สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล²

Phra Maha Somdej Atsar¹ and Sompong Phipataeksakul²

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

²มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

²Suvarnabhumi Rajamangala University of Technology, Thailand

Corresponding author E-mail: sompongek@gmail.com

วันที่รับบทความ : 8 มีนาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 19 เมษายน 2566; วันตอบรับบทความ : 25 เมษายน 2566

Received 8 March 2024; Revised 19 April 2024; Accepted 25 April 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนไทย จังหวัดหนองคาย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้แทนชุมชน จำนวน 483 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ

Citation:

* พระมหาสมเด็จ อัสสาร และ สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนไทย จังหวัดหนองคาย. วารสารกวันพะเยา, 1(2), 23-41.

Phra Maha Somdej Atsar and Sompong Phipataeksakul. (2024). Factors Affecting the Development of Community Potential to Promote the Development of Special Economic Zones in the Thai Border Area, Nong Khai Province. Journal of Kwan Phayao, 1(2), 23-41.;

Website: <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนไทย จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ศักยภาพชุมชน จำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โครงสร้างพื้นฐานในชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการภายในชุมชน ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในชุมชน และทักษะอาชีพของคนในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพชุมชน, การส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

This research aimed to study and analyze the factors influencing the development of community potential in promoting the development of special economic zones in the Thai border area, Nong Khai Province. The quantitative research method was used. The sample consisted of 483 community representatives. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics, including Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis.

The results of the research found that the factors influencing the development of community potential in promoting the development of special economic zones in the Thai border area, Nong Khai Province, were 6 factors: policy awareness and access to information, community infrastructure, support from government agencies, internal community management, economic resources in the community, and professional skills of people in the community, which were statistically significant at the .01 level.

Keywords: Community potential development, Promotion of special economic zone development

บทนำ

การแข่งขันทางเศรษฐกิจในเวทีโลกช่วยกระตุ้นให้กลุ่มอาเซียนต้องเร่งกระชับความร่วมมือให้เหนียวแน่นยิ่งขึ้น และผู้นำอาเซียนออกแถลงการณ์ Bali Accord II ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อประกาศจัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (ASEAN Economic Community : AEC) ในปี 2563 (ค.ศ.2020) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วให้ลึกและกว้างขึ้น ซึ่งจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับเป้าหมายอีก 2 ด้าน ได้แก่ การเป็นประชาคมแห่งความมั่นคง (ASEAN Security Community : ASC) และประชาคมทางสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) เพื่อมุ่งหวังให้อาเซียนเป็นประชาคมเดียวกันอย่างสมบูรณ์แบบทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ “วิสัยทัศน์ของอาเซียนปี ค.ศ. 2020” (ASEAN Vision 2020) ที่ผู้นำอาเซียนได้ประกาศจุดยืนร่วมกันในการผลักดันให้อาเซียนเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง (Partnership in Dynamic Development) ภายในปี ค.ศ. 2020 โดยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นเป้าหมายการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่จะทำให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน ด้วยการเปิดเสรีทั้งการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานที่มีทักษะ รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีขึ้น นับว่าเป็นรูปแบบของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจทางภูมิภาค (Regional Economic Integration) ที่ก้าวหน้ามากที่สุดในภูมิภาคเอเชีย และถือว่าอาเซียนได้ดำเนินการจัดเป็นกลุ่มความร่วมมือของประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เก่าแก่กลุ่มหนึ่งในเอเชียสามารถสร้างพลังเพื่อคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาคและนำความสงบร่มเย็นมาสู่ดินแดนเอเชียอาคเนย์ให้มีความเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมภูมิภาคอื่น ๆ (สำนักนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2558: 2-3)

จังหวัดหนองคายเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เนื่องจากมีตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีความได้เปรียบ มีศักยภาพและความพร้อม เพราะมีพื้นที่ติดกับนครหลวงเวียงจันทน์ เมืองหลวงของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้กำหนดให้จังหวัดหนองคายในท้องที่ 2 อำเภอ 13 ตำบล คือ 1) อำเภอเมืองหนองคาย จำนวน 12 ตำบล และ 2) อำเภอสระใคร 1 ตำบล เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปัจจุบันจังหวัดหนองคายได้ดำเนินการตามแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้วบางส่วน ทั้งการเตรียมพื้นที่ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา การคมนาคมขนส่ง และด้านอื่น ๆ โดยมีงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งหากการดำเนินการดังกล่าวแล้วเสร็จจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและสร้างรายได้แก่พื้นที่อย่างมหาศาล และภายใต้การพัฒนาดังกล่าว พบว่าจังหวัดหนองคายมุ่งเน้นการส่งเสริมกิจการเป้าหมายหลัก เช่น อุตสาหกรรมการเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง กิจการโลจิสติกส์ กิจการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยว รวมทั้งกิจการผลิตอาหารสัตว์หรือส่วนผสมอาหารสัตว์ เป็นต้น (เชียรช่วง กัลยาณมิตร และคณะ, 2558: 48)

จะเห็นได้ว่ากิจการเป้าหมายที่มุ่งส่งเสริมนั้นมีหลายด้านที่ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพรองรับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสู่การสร้างมูลค่าและเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แม้การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจะส่งผลให้เกิดการเติบโตอย่างรวดเร็วจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นในอัตราสูง แต่ผลจากการเติบโตอย่างรวดเร็วจะส่งผลให้เมืองที่ไม่มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาที่เกิดขึ้น อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมือง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่ทันกับความต้องการ เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาเมืองชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพต้องดำเนินการด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพพื้นที่ชายแดนของไทยและเพื่อนบ้านพร้อม ๆ ไปด้วยการรักษาผลประโยชน์และการอยู่ดีกินดีของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพชีวิตและ

สิ่งแวดล้อม เพราะเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างความเจริญด้านเศรษฐกิจกับการปรับตัวทางสังคม

ดังนั้น เพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชนที่อยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพที่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถการปรับตัวรองรับการพัฒนา สร้างความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจ และเพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้หากชุมชนในพื้นที่มีความพร้อมย่อมส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนไทย จังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนไทย จังหวัดหนองคาย ได้แก่

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ยุวรัตน์ วุฒิเมธี (2525) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่กำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือ การเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า (Planned Change)

การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาประเทศรวมทั้งสันติสุขอันยั่งยืนอย่างแท้จริงของสังคม นั้น นอกเหนือไปจากการขึ้นอยู่กับทุกบริบทที่ประกอบขึ้นมาเป็นระบบสังคมแล้วยังควรต้องเน้นการขึ้นอยู่กับความเข้าใจอย่างลึกซึ้งรอบด้านในองค์ความรู้ที่มีต่อทุกระบบของสังคมนั้น รวมทั้งระบบปฏิบัติการ ผู้นำ และศักยภาพของผู้นำ ตลอดจนภาวะความเป็นผู้นำของผู้คนทุก

ด้านของสังคมนั้นอีกด้วย ความพิการของศาสตร์แห่งการพัฒนา รวมทั้งข้อผิดพลาดมักจะปรากฏให้เห็น เมื่อมักจะปรากฏว่า ผู้ที่สถาปนาตนเองว่าเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการแห่งการพัฒนานั้น แท้ที่จริงแล้ว มีความอปกติหรือพิการทางด้านบุคลิกภาพแห่งองค์ความรู้พื้นฐานหลายด้าน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการและยุทธวิธีหนึ่งที่ทำงานในชุมชนหรือในหมู่บ้าน โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมของคน คือ พัฒนาทางด้านวัตถุ และมีการพัฒนาสภาพจิตใจของคน คือ พัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่กันไป เช่น การสร้างถนนสายหนึ่งขึ้นในหมู่บ้านจะต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในหมู่บ้านนั้น มิใช่เกิดจากความต้องการของนักพัฒนา นอกเหนือไปจากข้างต้นนี้ กระบวนการพัฒนาชุมชนยังช่วยสนับสนุนให้มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในชุมชนอย่างได้สัดส่วน ไม่หนักไปด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะอีกด้วย (สนธยา พลศรี, 2552: 25)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2559 : 1-36) ได้สรุปภาพรวมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไว้ว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเป็นแผนงานที่สำคัญของประเทศในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค สร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ประชาชน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและพื้นที่ชายแดนโดยใช้ประโยชน์จากโอกาสของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่นำทางการเตรียมความพร้อมของไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และได้มี

คำสั่งที่ 72/2557 เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2557 แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) โดยมีหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (หน.คสช.) เป็นประธานกรรมการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นฝ่ายเลขานุการของ กนพ. มีคณะอนุกรรมการ 6 คณะทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานด้านต่างๆ ที่เป็นหัวใจสำคัญของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่ ได้แก่ (1) คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่และศูนย์บริการ

เบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (2) คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง (3) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร (4) คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ (5) คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และ (6) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่

สรุปได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ตามที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งมุ่งกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้องค์กรเหล่านี้มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการประเมินความพร้อม ประสานงาน และส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบได้รับอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาและการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะ โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและควบคุมทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองผ่านการเรียนรู้ การศึกษาในระดับท้องถิ่นจะเน้นภูมิปัญญาและการพัฒนาทักษะวิชาชีพเพื่อสร้างบุคลากรที่สามารถพัฒนาชุมชนของตนเอง และเชื่อมโยงความรู้ความสามารถไปยังวิถีชีวิตในระดับกว้างได้ การปฏิรูปการศึกษานี้มุ่งหวังให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อสร้างบุคคลที่มีคุณภาพทั้งในด้านคุณธรรมและความรู้ความสามารถ โดยมีเป้าหมายให้คนในท้องถิ่นสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ด้วยความร่วมมือและความรู้ที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาในชุมชนของพวกเขาเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้มีหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นชุมชน/หมู่บ้าน ดังนั้น ประชากร คือ ชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่จังหวัดหนองคาย จำนวน 161 ชุมชน/หมู่บ้าน (สำนักงานสถิติจังหวัดหนองคาย, 2561) (สำนักงานสถิติจังหวัดหนองคาย, 2561: 5-17)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้มีหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นชุมชน/หมู่บ้านในเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้แทนชุมชน จำนวน 483 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ซึ่งคณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับบริบทที่ศึกษา ภายใต้การควบคุมดูแล และให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในระยะนี้ แบ่งเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง/หน้าที่ในชุมชน จำนวนครูเรือน จำนวนประชากร เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลศักยภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ/กลุ่มอาชีพในชุมชน ด้านทักษะอาชีพ/กลุ่มแรงงาน ด้านประเพณีวัฒนธรรม และด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลศักยภาพของชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจการ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านทักษะอาชีพ/กลุ่มแรงงาน และด้านการเตรียมความพร้อมของชุมชน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่จังหวัดหนองคาย เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert, 1932 : 164) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย ด้านการบริหารจัดการภายในชุมชน ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านทักษะอาชีพของชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสภาพสังคม ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านองค์ความรู้ทางธุรกิจ ด้านการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการรับรู้นโยบายภาครัฐ ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert, 1932) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่จังหวัดหนองคาย เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened End) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้อย่างอิสระ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 จัดทำหนังสือนำเสนอแบบสอบถามเพื่อส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายจากชุมชนในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 จัดทำแบบสอบถามโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทั้งแบบออนไลน์ และแบบเอกสาร

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในบางชุมชน

3.4 ผู้วิจัยกำหนดการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการให้ผู้แทนชุมชนตอบแบบสอบถาม โดยให้มีการเก็บข้อมูลและทบทวนตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด

3.5 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืน และรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับทั้งทางออนไลน์และการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง กรณีได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาไม่ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทบทวนตรวจสอบความ

สมบูรณ์ของข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด เพื่อดำเนินการประมวลผลข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) และวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 74.33) และเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 25.67) เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ ระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 32.71) รองลงมาอายุ ระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 23.19) ถัดมาอายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 19.05) ถัดมาอายุระหว่าง 20-30 ปี (ร้อยละ 11.39) ถัดมาอายุมากกว่า 60 ปี (ร้อยละ 7.04) และน้อยสุดคือมีอายุน้อยกว่า 20 ปี (ร้อยละ 6.63) เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 81.99) รองลงมาสถานภาพโสด (ร้อยละ 11.59) และน้อยที่สุดคือมีสถานภาพหย่าร้าง (ร้อยละ 6.42) เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 30.02) รองลงมาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) (ร้อยละ 23.19) ถัดมาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) (ร้อยละ 15.11) ถัดมาการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (ร้อยละ 11.18) ถัดมาการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 7.87) ถัดมาการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (ร้อยละ 6.63) ถัดมาการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 5.80) และน้อยที่สุดคือมีการศึกษาระดับปริญญาเอก (ร้อยละ 0.21) และเมื่อจำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ในชุมชน พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประธานชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 21.33) รองลงมาเป็นสมาชิกชุมชน/หมู่บ้าน (ร้อยละ 20.08) ถัดมาเป็นคณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้าน (ร้อยละ 19.07) ถัดมาเป็นรองประธานชุมชน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 16.77) ถัดมาเป็นสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 16.15) ถัดมาเป็นนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ

2.48) ถัดมาเป็นรองนายก/ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 2.28) และน้อยที่สุดเป็นกำนัน (ร้อยละ 1.24)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 70.27) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างชุมชนและผู้นำในชุมชน (ร้อยละ 87.65) และด้านการบริหารจัดการ (ร้อยละ 82.68) อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจและกลุ่มอาชีพในชุมชน (ร้อยละ 78.19) และด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ร้อยละ 77.55) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านประเพณีวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 57.52) และอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านสังคมและองค์กรทางสังคม (ร้อยละ 38.01) โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมชุมชนมีศักยภาพด้านโครงสร้างชุมชน/ผู้นำในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 87.65) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน (ร้อยละ 100.00 ทั้ง 4 ด้าน) ได้แก่ 1) ชุมชนมีประธานชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน/คณะกรรมการชุมชน/คณะกรรมการหมู่บ้าน 2) ชุมชนมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) /แกนนำสุขภาพประจำครอบครัว (กสค.) 3) ชุมชนมีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) ชุมชนมีพระ/ผู้นำทางศาสนาในชุมชน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ 1) ชุมชนมีผู้นำกลุ่มแม่บ้าน/กลุ่มอาชีพ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ร้อยละ 77.85) และ 2) ชุมชนมีผู้นำท้องที่ในระดับตำบล/กำนัน/สารวัตรกำนัน/แพทย์ประจำตำบล (ร้อยละ 53.42) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมชุมชนมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 82.68) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับจากเปอร์เซ็นต์มากไปหาน้อย ดังนี้ ชุมชนมีการประชุมรวมกันในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 99.59) ชุมชนมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน (ร้อยละ 98.34) ชุมชนมีกฎระเบียบ/ข้อตกลงร่วมกันของชุมชน (ร้อยละ 87.99) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ (ร้อยละ 85.51) ชุมชนมีการสร้างความร่วมมือในการบริหารกับองค์กร/หน่วยงานภายนอก (เครือข่ายการพัฒนาชุมชน) (ร้อยละ 80.12) และอยู่ในระดับปานกลาง

จำนวน 1 ด้าน คือ ชุมชนมีการกำหนดแผนการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน (ร้อยละ 44.51) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมชุมชนมีศักยภาพด้านสังคม/องค์กรทางสังคม อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 38.01) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีวัด/ศาสนสถาน ในชุมชน (ร้อยละ 96.27) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีสถานศึกษา/โรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย (ร้อยละ 54.04) อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/อบต./เทศบาล/หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ในพื้นที่ชุมชน (ร้อยละ 21.74) และอยู่ในระดับต่ำที่สุด จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีโรงงานอุตสาหกรรม/บริษัทเอกชนขนาดใหญ่ ในชุมชน (ร้อยละ 10.56) และชุมชนมีหน่วยงานภาคประชาสังคม/มูลนิธิ/สภกรณ์ ในชุมชน (ร้อยละ 7.45) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมชุมชนมีศักยภาพด้านประเพณีวัฒนธรรม/แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.52) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมตามหลักทางศาสนา/วันสำคัญทางศาสนา (ร้อยละ 99.79) ชุมชนมีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมตามความเชื่อท้องถิ่น/ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ (ร้อยละ 98.14) และชุมชนมีกิจกรรมตามที่ราชการกำหนด/วันเฉลิมพระชนมพรรษา ฯลฯ (ร้อยละ 95.65) อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาในชุมชน (ร้อยละ 33.54) และอยู่ในระดับต่ำที่สุด จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในชุมชน (ร้อยละ 9.94) และชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชน (ร้อยละ 8.07) ตามลำดับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมชุมชนมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจ/กลุ่มอาชีพในชุมชน อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 78.19) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าพาณิชย์/ค้าขาย/ร้านขายของชำ (ร้อยละ 99.38) ชุมชนมีผู้ประกอบการอาชีพขายแรงงาน/ก่อสร้าง/ลูกจ้างรายวัน (ร้อยละ 99.38) ชุมชนมีผู้ประกอบการอาชีพข้าราชการ/หน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 99.38) ชุมชนมีผู้ประกอบการ/ปศุสัตว์(เลี้ยงสัตว์) (ร้อยละ 88.20) และชุมชนมีผู้ประกอบการอาชีพในภาคอุตสาหกรรม/โรงงาน/บริษัทเอกชน (ร้อยละ 88.20) อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน

ได้แก่ ชุมชนมีผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) (ร้อยละ 77.64) ชุมชนมีผู้ประกอบการอาชีพบริการในชุมชน/ปั้มน้ำมัน/อู่ซ่อมรถ ฯลฯ (ร้อยละ 76.40) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีกลุ่มธุรกิจชุมชน/วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มอาชีพฯ ในชุมชน (ร้อยละ 54.04) และอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว/บริษัททัวร์ (ร้อยละ 21.12) ตามลำดับ

6. การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมชุมชนมีศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 77.55) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีระบบไฟฟ้าภายในหมู่บ้าน (ร้อยละ 100.00) ชุมชนมีระบบประปาภายในหมู่บ้าน (ร้อยละ 100.00) ชุมชนมีถนนคอนกรีต/ลาดยาง ภายในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน (ร้อยละ 100.00) และชุมชนมีระบบการขนส่งสาธารณะ/ผู้ประกอบการรถรับจ้างในชุมชน (ร้อยละ 90.06) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ชุมชนมีศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประจำชุมชน (ร้อยละ 58.39) ชุมชนมีอ่างเก็บน้ำ/คลองส่งน้ำ/ลำห้วยภายในหมู่บ้าน (ร้อยละ 54.04) และชุมชนมีสวนสาธารณะ/สถานที่ออกกำลังกายสาธารณะ (ร้อยละ 40.37) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนไทย จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพชุมชน จำนวน 6 ตัวแปร โดยมีปัจจัยด้านการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดหนองคายมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ เพื่อประกอบการพัฒนาด้านอื่น ๆ ทั้งโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการภายในชุมชน ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในชุมชน และทักษะอาชีพของคนในชุมชน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ คงทอง (2561) ได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งเพื่อ

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยการจัดการองค์การ ($\beta = 0.51$) 2) ปัจจัยหน้าที่หลักการจัดการทุนมนุษย์ ($\beta = 0.14$) และ 3) ปัจจัยนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ($\beta = 0.04$) จะเป็นได้ว่านอกจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นหลักสำคัญของการพัฒนาชุมชน คือ การสร้างความเข้าใจและการสื่อสารข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหากมีการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ดีย่อมส่งผลต่อการให้ความร่วมมือที่ดีของชุมชนด้วย ดังที่ พระมหาจักรกฤษ ทินนปญโญ (โกตริมย์) (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนเชื่อมโยงกันเป็นส่วนหนึ่งคือการคิดของผู้นำ โดยเน้นคำว่า “บวร” โดยการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อตอบสนองต่อสังคมซึ่งเป็นหลักสำคัญของภาคเอกชน มีการรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นจากบุคคลอื่น อีกทั้งการทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับชุมชนนั้นเป็นเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์และการเข้าถึงชุมชนที่จะมองเห็นถึงประโยชน์ที่ภาคเอกชนนั้นนำเข้มานับเป็นการยอมรับของชุมชนที่มีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของภาคเอกชน ความร่วมมือของภาคเอกชนเป็นความร่วมมือที่มีมาอย่างต่อเนื่องจากการช่วยเหลือชุมชน จึงมีการผลักดันให้เกิดกระบวนการของกิจกรรมไปยังหลักของ CSR ให้เกิดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 2) กระบวนการในการดำเนินการความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชนนั้นภาครัฐจะมีการประชุมกันทุกเดือนโดยเชิญเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาประชุมกันมีมติร่วมกัน พัฒนาศักยภาพพนักงานในองค์กรด้วยการอบรม สัมภาษณ์ชุมชนถึงปัญหาและความต้องการ สิ่งที่รับผิดชอบต่อไปคือกระบวนการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในชุมชน เมื่อสองฝ่ายเข้าใจกันแล้วผลที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือทั้งใน

ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี หรือคุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในเกือบทุกมิติ โดยพัฒนากระบวนการมาจากหลักของการวิเคราะห์บริษัท นั่นก็คือหลัก SWOT ซึ่งถือเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ระบบการดำเนินการให้เกิดความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา มีการวัดผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ด้วยการพัฒนาความรู้ที่เชื่อมโยงกระบวนการทุกขั้นตอนเข้าด้วยกันจากบ้าน ชุมชน สังคม โรงเรียน บริษัทและภาครัฐ โดยที่ไม่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน และ 3) ผู้บริหารส่วนหนึ่งยังมองงาน CSR จากกรอบความคิดเรื่อง ต้นทุน-ผลประโยชน์ระยะสั้นในหลายบริษัท งาน CSR ถูกจัดให้รวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกต่าง ๆ แทนที่จะมีส่วนงานรับผิดชอบโดยตรง ทำให้ต้องแบ่งบุคลากรที่ทำงานด้านนั้น ๆ มารับผิดชอบงาน CSR ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจในเนื้อหา CSR จริง ส่งผลให้กิจกรรมด้าน CSR ออกมาในเชิงลบมากกว่าจะเป็นการเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างจริงจัง อีกทั้งปัญหาการพูดคุยกับชุมชนที่ไม่แนชัดการสื่อสารถ่ายทอดวัตถุประสงค์เกิดความคลาดเคลื่อนทำให้ชุมชนไม่เข้าร่วมมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมนั้น ๆ อุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งของการทำโครงการ CSR ที่พนักงานบริษัทต้องลงไปทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน คือ ความยากลำบากในการสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจว่าบริษัทมีเจตนาที่ดีที่ต้องการเข้ามาช่วยเหลือ ชุมชนกับบริษัทที่อยู่ในชุมชนจะต้องหันหน้าเข้าหาหรือกันไม่ว่าจะเป็นช่วงที่มีปัญหาหรือไม่มีปัญหาควรหมั่นพูดคุยทำความเข้าใจกันอยู่เสมอ รัฐต้องเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนสำคัญที่สุดต้องไปค้นหาข้อเท็จจริงว่าในพื้นที่ชุมชนที่เขาต้องการมากกว่าการที่เราอยากจะให้ เพราะฉะนั้นการที่จะดีที่สุดคือการสร้างความร่วมมือ การปรึกษาหารือทำความเข้าใจร่วมกันกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือคือการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างองค์ความรู้ใหม่เริ่มจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่เดิมกับแนวคิดหรือมุมมองใหม่ เพื่อต่อยอดเป็นความรู้ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปปรับใช้ได้ ตัวอย่างเช่น

1. แนวคิดพื้นฐาน

จากการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน พบว่าด้านโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการมีศักยภาพสูง ขณะที่ด้านสังคมและแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านที่ยังมีข้อจำกัด เช่น การขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาคประชาสังคมและการขาดแคลนแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

2. แนวทางการประยุกต์ใช้

2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน นำระบบ IoT (Internet of Things) มาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากร เช่น การติดตั้งระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะ และการจัดการระบบไฟฟ้าในพื้นที่ห่างไกล

2.2 ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซสำหรับผู้ประกอบการในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้านหรือวิสาหกิจชุมชน เพื่อกระจายสินค้าและบริการให้เข้าถึงตลาดระดับประเทศหรือระดับสากล

2.3 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชน เช่น เทศกาลท้องถิ่น หรือสร้าง Virtual Tour สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่

2.4 ด้านสังคม ใช้โซเชียลมีเดียหรือแพลตฟอร์มสื่อสารออนไลน์ในการสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดเวทีพูดคุยออนไลน์เพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนร่วมกัน

3. ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

- 3.1 ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3.2 รายได้ของชุมชนเพิ่มขึ้นจากการเข้าถึงตลาดใหม่
- 3.3 วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนได้รับการเผยแพร่สู่ผู้คนในวงกว้าง
- 3.4 ความร่วมมือในชุมชนมีความเข้มแข็งและเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 74.33) และเพศหญิง (ร้อยละ 25.67) โดยมีอายุระหว่าง 41-50 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 32.71) รองลงมาคือ 51-60 ปี (ร้อยละ 23.19) ตามด้วยอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 19.05) และ 20-30 ปี (ร้อยละ 11.39) ขณะที่อายุมากกว่า 60 ปี (ร้อยละ 7.04) และต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 6.63) มีสัดส่วนต่ำสุด เมื่อพิจารณาสถานภาพ พบว่าส่วนใหญ่สมรส (ร้อยละ 81.99) รองลงมาคือโสด (ร้อยละ 11.59) และหย่าร้าง (ร้อยละ 6.42) ในด้านการศึกษา ผู้ตอบส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 30.02) รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 23.19) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 15.11) ส่วนที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.21) เมื่อวิเคราะห์ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน พบว่าส่วนใหญ่เป็นประธานชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 21.33) ตามด้วยสมาชิกชุมชน (ร้อยละ 20.08) และกรรมการชุมชน (ร้อยละ 19.76) โดยกำนันมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.24) สำหรับการวิเคราะห์ศักยภาพทั่วไปของชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 70.27) โดยศักยภาพด้านโครงสร้างชุมชนและผู้นำในชุมชน (ร้อยละ

87.65) และด้านการบริหารจัดการ (ร้อยละ 82.68) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเศรษฐกิจและกลุ่มอาชีพในชุมชน (ร้อยละ 78.19) และโครงสร้างพื้นฐาน (ร้อยละ 77.55) อยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่ด้านประเพณีวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.52) ส่วนด้านสังคมและองค์กรทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 38.01) โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น ศักยภาพด้านโครงสร้างชุมชนได้รับการสนับสนุนจากผู้นำในระดับท้องถิ่นอย่างชัดเจน (ร้อยละ 100) และด้านการบริหารจัดการมีการจัดประชุมร่วมกันในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 99.59) อย่างไรก็ตาม ด้านสังคมและองค์กรทางสังคมยังขาดแคลนองค์กรภาคประชาสังคมและโรงงานในชุมชน (ร้อยละ 7.45 และร้อยละ 10.56 ตามลำดับ) ด้านประเพณีวัฒนธรรมมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา (ร้อยละ 99.79) แต่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติกลับอยู่ในระดับต่ำที่สุด (ร้อยละ 8.07) ส่วนด้านเศรษฐกิจมีผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายในชุมชนสูง (ร้อยละ 88.20-99.38) ขณะที่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมีสัดส่วนน้อย (ร้อยละ 21.12) และด้านโครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมในระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา และถนนคอนกรีต (ร้อยละ 100) แต่ยังคงขาดแคลนสถานที่ออกกำลังกายสาธารณะ (ร้อยละ 40.37) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างด้านการพัฒนาในชุมชนแต่ละด้านอย่างชัดเจน ส่วน **ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย** คือ 1. ควรมีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคายที่หลากหลายและประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็ว 2. ควรมีการสำรวจและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสร้างข้อตกลงและวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ 3. ควรมีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อสร้างความเข้าใจและรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพชุมชนพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เป้าหมายของจังหวัด ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและปฏิบัติการ คือ 1. หน่วยงานภาค รัฐ ควรมี การ ลง พื้นที่ เพื่อ สร้าง ความ เข้าใจ และ ให้ ข้อมูล ที่เป็นข้อเท็จจริงแก่ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน และ**ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** คือ 1. ควรมีการวิจัยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษแบบองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

- เชียรช่วง กัลยาณมิตร และคณะ. (2558). เชียรช่วง กัลยาณมิตร และคณะ. รายงานผล
การศึกษาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย. หนองคาย: ที่ทำการปกครอง
จังหวัดหนองคาย.
- พระมหาจักรกฤษ ทินนปญโญ (โกตริมย์). (2561). ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการ
พัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.
วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ, 1(1),15.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2525). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์.
- ลัดดาวลย์ คงทอง. (2561). รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว.
ใน *คู่มือวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*.
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สนธยา พลศรี. (2552). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). *การพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2559). *เขตเศรษฐกิจ
พิเศษในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่
สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2558). *รายงานการศึกษาโอกาส
และผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อกระทรวงมหาดไทย*. กรุงเทพฯ:
สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานสถิติจังหวัดหนองคาย. (2561). *รายงานสถิติจังหวัดหนองคาย ประจำปี พ.ศ. 2561*.
หนองคาย : สำนักงานสถิติจังหวัดหนองคาย.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*,
22(140), 55.